

**Ochrona różnorodności biologicznej na
terenach wiejskich poprzez zrównoważone
gospodarowanie w rolnictwie.**

PROW 2014-2020

działanie rolnośrodowiskowo-klimatyczne

Maria Siąkała ŚODR w Częstochowie

Limanowa 2016

Różnorodność biologiczna

Różnorodność biologiczna – zmienność wszystkich żyjących organizmów lądowych i morskich.

Rozróżnimy różnorodność:

- gatunkową (między gatunkami zwierząt i roślin)
- siedliskową (między ekosystemami)
- genetyczną (w ramach jednego gatunku)

Bioróżnorodność jest niezbędna do utrzymania podstawowych

funkcji agroekosystemu czyli gospodarstwa rolnego, jego struktury i procesów.

Dlaczego utrzymywanie różnorodności biologicznej jest tak ważne ?

- Bo gwałtownie zmniejsza się liczba gatunków roślin i zwierząt na terenach ich dotychczasowego występowania (erozja genetyczna)
- Następuje zjawisko nierównomiernego eksploataowania zasobów przyrodniczych przez człowieka (zachwianie równowagi w przyrodzie)
- Trzeba przejść z fazy intensywnego użytkowania zasobów przyrody w fazę spowolnioną.
- **Populacja żadnego gatunku nie może przez nadmierną eksploatację lub zwalczanie zostać doprowadzona do poziomu, z którego nie mogłaby się samorzutnie odtworzyć**

W 1992 rok – w Rio de Janeiro podpisana została Konwencja o Różnorodności Biologicznej

Założenia Konwencji to:

- Zachowanie genetycznego bogactwa gatunków roślin i zwierząt, które jest istotne dla ludzkości
- Ochrona wiedzy, innowacji i praktyk lokalnych społeczności ludzkich, których tryb życia sprzyja zachowaniu różnorodności

Każdy gatunek, rasa czy odmiana niezależnie czy wytworzyła go natura czy wyhodował człowiek jest wartością samą w sobie, czymś niepowtarzalnym i dlatego zasługuje na ochronę.

Nowe spojrzenie na rolnictwo i otoczenie gospodarstwa rolnego

- Regulacje prawne stosowania środków chemii rolnej (środków ochrony roślin, nawozów)
- Przedsięwzięcia rolnośrodowiskowe
- Wsparcie finansowe (inwestycje, dopłaty obszarowe) pod warunkiem spełniania norm ochrony środowiska
- Integrowana, ekologiczna produkcja
- Integrowana ochrona roślin
- Utrzymanie obszarów EFA
- Ekstensywne gospodarowanie- niewielkie nakłady zewnętrznych środków produkcji (nawozów, ŚOR, tradycyjne zbiory płodów rolnych)

Działania rolnośrodowiskowo- klimatyczne

Cele:

- promowanie praktyk przyczyniających się do zrównoważonego gospodarowania gruntami (w celu ochrony gleb, wód, klimatu),
- **ochrona cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków**
- **ochrona zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich,**
- **ochrona różnorodności krajobrazu.**

Działania rolnośrodowiskowo- klimatyczne

Pakiet. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych

- **Pielęgnacja sadów „starych” odmian**
- **Możliwość uzupełnienia wypadów drzew w sadzie, określonymi gatunkami i odmianami drzew owocowych**

Działania rolnośrodowiskowo- klimatyczne

Pakiety „przyrodnicze” (Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach NATURA 2000 i poza obszarami NATURA 2000)

- Zakaz wałowania, stosowania podsiewu (traw i innych roślin)
- Zakaz stosowania ŚOR lub ich ograniczenie
- Zakaz nawożenia, wapnowania
- Określone terminy koszenia (np. od 15.VI. Do 30.IX)
- Ograniczona ilość pokosów
- Pozostawianie nieskosizonego fragmentu działki rolnej (np. 15-20%)
- Zbieranie i usunięcie skoszonej biomasy lub złożenie w stogi (do 2 tygodni po skoszeniu traw)
- Określona obsada zwierząt (np. 0,5 DJP do 1 DJP/ha) i termin wypasu (np. 1.V. do 15.X.) przy użytkowaniu pastwiskowym
- **Inne wymogi określone przez eksperta przyrodniczego lub ornitologa**

Działania rolnośrodowiskowo-klimatyczne

Pakiet Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

1. Uprawa nasienna lub towarowa określonych zagrożonych erozją genetyczną gatunków roślin

- Pszenica płaskurka
- Pszenica samopsza
- Żyto krzyca
- Lnianka siewna
- Nostrzyk biały
- Lędźwian siewny
- Soczewica jadalna
- Pasternak zwyczajny
- Przelot pospolity
- Gryka zwyczajna

2. Uprawa towarowa odmian regionalnych lub amatorskich

Działania rolnośrodowiskowo- klimatyczne

Pakiet. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

- **Lokalne rasy bydła (rasa polska czerwona, rasa białogrzbieta, rasa polska czerwono-biała, rasa polska czarno-biała)**
- **Lokalne rasy koni (koniki polskie, konie: huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste w typie sokólskim i w typie sztumskim)**
- **Lokalne rasy owiec (wrzosówka, świniarka, olkuska, górską odmiany barwnej, merynos odmiany barwnej, uhruskie, wielkopolskie, żelaźnieńskie, korideil, kamienieckie, pomorskie, cakiel podhalański, merynos w starym typie, czarnogłówka, owca pogórza)**
- **Lokalne rasy świń (puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra)**
- **Lokalne rasy kozy karpackiej**

Jak chronić bioróżnorodność na terenach wiejskich

- podnosić poziom wiedzy społeczności lokalnej o funkcjonowaniu środowiska naturalnego
- wdrażać systemy racjonalnego wykorzystywania zasobów przyrodniczych na poziomie posesji/ gospodarstwa rolnego
- zapobiegać sukcesji wtórnej na terenach nie użytkowanych rolniczo
- promować i wdrażać uprawę lub zachowanie różnorodnych gatunków roślin
- promować i wprowadzać do użytku, naukowe wyniki badań biologicznych, przyrodniczych (np. EM, biologiczne środki ochrony roślin)
- **uczyć się „cierpliwości” – przyroda potrzebuje czasu !**

Możliwości zwiększenia bioróżnorodności w gospodarstwie

- **Uprawa różnorodnych gatunków roślin**
- **Stosowanie międzyplonów**
- **Wprowadzanie większej ilości materii organicznej do gleby**
- **Ograniczenie stosowania substancji chemicznych**
- **Zachowanie lub wprowadzanie roślinności na granicach działek rolnych**

Podsumowanie

Ochrona bioróżnorodności na terenach rolniczych to nie wycofanie się z produkcji rolniczej, ale jej kontynuowanie przy określonych ograniczeniach

Dziękuję za uwagę
Maria Siąkała
ŚODR O/Bielsko-Biała